

Till
Luleå kommun
Ärendenummer 2020/168

Remissvar Biblioteksplan 2021-2025 för Luleå kommun

Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset, STR-T, är företrädare för den nationella minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset samt minoritetsspråket meänkieli. STR-T tackar för möjligheten att lämna remissvar till Luleå kommuns biblioteksplan 2021-2025.

Inledning

De nationella minoriteterna är en omistlig del av Sveriges historia och kulturarv. Ett arv som är värt att främja och bevara. Enligt § 5 i bibliotekslagen ska de nationella minoriteterna ägnas särskild uppmärksamhet. Förbundet anser att det är väldigt svårt att läsa ur Luleå kommuns förslag till Biblioteksplan 2021-2025 vilka konkreta insatser som kommer att genomföras för meänkielis del och som leder till någon effekt för den enskilda individen.

STR-T finner det ytterst anmärkningsvärt att det ingenstans i planen står vilka de nationella minoriteterna är; det vill säga judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samer är också ett urfolk. De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska, dessa språk omnämns dock i planen.

Nationella minoriteter och minoritetsspråk

STR-T vill poängtera vikten av att bibliotekslagen¹ läses tillsammans med språklagen² och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk³. Det är de tre lagarna som tillsammans bildar utgångspunkten för bibliotekens arbete med nationella minoriteter.

Luleå kommun ska främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Barns utveckling av en flerkulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska särskilt främjas. Centralt är revitalisering av språken och den kulturella identiteten.

Luleå kommun ingår i förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska och har ett särskilt ansvar för dessa språk. Talare av meänkieli, finska och samiska har rätt att kommunicera med kommunen på dessa språk, att få förskola samt äldreomsorg.

Språklagen säger bland annat att det offentliga ska skydda och främja de nationella minoritetsspråken, och att den som tillhör en nationell minoritet ska få möjlighet att lära sig, utveckla och använda sitt nationella minoritetsspråk.

Ambitionshöjning och språkrevitalisering saknas i planen

Det står att utgångspunkten för biblioteksverksamhet kopplat till nationella minoriteter är medie-försörjning och majoritetsbefolkningens kunskap om de nationella minoriteterna. Förbundet tycker det är anmärkningsvärt att biblioteksplanen inte tar hänsyn till politikens ambition. Det står tydligt att politikerna betonar vikten av att biblioteken är en given aktör i revitaliseringen av de nationella

¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801

² https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600

³ <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2009724-om-nationella-minoriteter-och-sfs-2009-724>

minoritetsspråken, men det står ingenting om just revitalisering i planen. Förbundet hade förväntat sig en djupare förståelse för minoritetspolitikens mål samt mer analys och kunskap om de lokala målgruppernas behov för att kunna bidra till revitalisering.

Meänkieli är ett hotat språk som riskerar att försvinna. Den assimilerings- och utbildningspolitik som under lång tid bedrivits i Sverige har påverkat minoriteternas livsvillkor och deras möjlighet att tillägna sig sitt språk. Det har bland annat lett till att meänkieli har låg status och är som språk väldigt osynligt i samhället, bland annat i bibliotek. Denna osynlighet signalerar samhällets attityder till språken.

Språkrevitalisering innebär att återuppliva meänkieli i syfte att öka användningen av språket. Det handlar om att utveckla verktyg och metoder för att öka antalet talare av meänkieli och bidra till ökad läs- och skrivkunnsighet i meänkieli. I revitaliseringsarbetet ingår därför också att arbeta med attitydförändringar för att höja statusen på språket, att utöka språkomäner där språket kan användas och rådgivning till föräldrar inom minoriteten, för att dessa ska våga och kunna stödja sina barns inlärning av språket. Därför behövs lagens och de allmännas stöd för att meänkieli ska leva vidare som levande språk. Det handlar inte bara om tillgång till böcker, det är minst lika viktigt att meänkieli syns och hörs i samhället t.ex. via skyltar och att personer kan använda sitt språk. Luleå kommun har enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk skyldighet att aktivt arbeta för att det finns meänkielitalande personal där det behövs. I detta arbete krävs en medveten språksyn från hela organisationen för att ändra på den språkliga hierarkin där svenska är totalt dominerande.

Barn- och utbildningsnämnden vid Luleå kommun har i samråd med nationella minoriteter tagit fram en vision och strategi för arbetet inom förskola och skola. Det ska gå en röd tråd genom hela utbildningssystemet. STR-T saknar kunskap och kopplingar till det arbetet i biblioteksplanen. Vilket stöd ges till Charlottendals tvåspråkiga förskolas meänkieli-avdelning? Vilket stöd ges till de andra förskolorna där man har meänkielitalande personal? Vilket stöd ger skolbiblioteken till modersmåls lärare i meänkieli?

Det står i planen att verksamheten för barn och unga är omfattande. STR-T anser att det måste även omfatta meänkieli.

Inflytande

STR-T vill påminna att nationella minoriteter har rätt till delaktighet och inflytande i frågor som berör dem enligt §5 i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Biblioteksplanen är definitivt en fråga där Luleå kommun bör samråda med nationella minoriteter. STR-T förväntar sig en kallelse till samråd i denna fråga och ser fram emot att tillsammans i samråd utveckla biblioteksplanen vidare.

STR-T vill avslutningsvis hänvisa till Kungliga bibliotekets kunskapsmaterial om nationella minoriteter, vilket kan vara en utgångspunkt för dialogen;

- De nationella minoriteterna och biblioteken. Judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar och urfolket samer. Lagar, konventioner och minoritetspolitik. ISBN 978-91-7000-411-7.
- Biblioteken och de nationella minoritetsspråken, en lägesbeskrivning. ISBN: 978-91-7000-356-1.

Dag som ovan

Kerstin Salomonsson
Ordförande

Maja Mella
Verksamhetsledare

